

DELAVSKI LIST

ZA STROKOVNA, GOSPODARSKA, KULTURNA
IN POLITIČNA VPRAŠANJA

Uredništvo: Ciglarjeva 41, Ljubljana-Moste — Uprava: Poljska pot 38, Ljubljana-Moste — Mesečna naročnina 4 Din; za Ameriko mesečno 8 Din; za ostalo inozemstvo 7 Din.

Nepričakovana sorodnost z denunciacijo

Mi smo zaradi svojega odločnega pisanja za demokracijo, za narodno svobodo in pravico delovnega ljudstva pričakovali, da nas bo ves reakcionarni tisk napadal in smo se čudili, da »Pohod«, »Slovenec«, »Jutro«, »Zbor«, »Straža v viharju« tako dolgo molčijo. Tako nesramnega napada, kakor ga prinaša v 2. številki letošnjega letnika glasilo majhne fašistične skupine v katoliškem taboru »Straža v viharju«, pa nismo pričakovali.

»Straža v viharju« v 2. številki od 14. oktobra prinaša uvodnik »Nepričakovana sorodnost«, v katerem primerja na celi strani pisanje prepovedanega komunističnega glasila »Proleter« in »Delavskega lista«. — Članek zaključuje:

To je samo nekaj citatov. Šlo nam je zato, da pokažemo podobnost med nekaterimi gesli in mislimi, ki jih najdemo v »Proleteru« in v »Delavskem listu«, kot ljudsko, enotno fronto, demokratsko fronto, borbo proti vojni in fašizmu itd. Ne moremo trditi, da je »Delavski list« komunistično glasilo, trdimo pa, da so gesla, ki jih zagovarja in širi, v skladu z gesli in mislimi, ki jih širi komunizem. — To smo s primerjavo citatov tudi dokazali. Čudimo se, kako more »Delavski list« take stvari prinašati.

Namen članka je jasen, kot je bil jasen pri vseh dosedanjih napadih »Straže v viharju« na demokratične liste (»Akad. glas«, »Ljudska pravica«, »Sodobnost«, »Ljubljanski Zvon« itd.) prikazati liste kot komunistične, in pritiskati na oblast, da liste prepove. To je res »nepričakovana sorodnost« z denunciacijo!

»Delavski list« ni komunističen in tudi noče biti. Naš list je začel izhajati, da se bori za ureditev razmer v našem delavskem gibanju, da se doseže soglasje v našem strokovnem in kulturnem gibanju, da delavstvo tudi politično skupno nastopa, sploh da bo delavski razred Slovenije enoten in močan v korist sebi in celemu slovenskemu narodu. Tudi »Straža v viharju« nam more očitati kot komunistično samo pisanje za ljudsko, enotno fronto, demokratsko fronto, borbo proti vojni in fašizmu.

O tem pa danes pišejo in morajo pisati vsi delavski in resnično demokratski listi. Kaj more »Delavski list« zato, če tudi prepovedani komunistični listi pišejo v tem duhu.

Protestiramo proti takim sredstvom borbe reakcionarnega tiska. Protestiramo proti tendencam reakcionarnega tiska, da vpliva na oblasti, da prepovedo demokratske liste.

»Delavski list« kljub vsem takim podlim napadom ne sme biti uničen.

Španska republika se otepa napadalec

Asturski rudarji se hrabro branijo. Na severni fronti so strli glavne italijanske čete. Mussolini mora pošiljati zato vedno nove čete v Španijo. »Neznane« ponski militaristi res tako mirodovražajo živila v vladno Španijo.

Vladne čete so začele napadati. Boji divjajo po vsej Aragoniji. Najhujši so pred Zaragozo, od katere so republikanci oddaljeni samo še nekaj kilometrov. Franko hoče pri Teruelu presekati zvezo med Madridom in Barcelono. Vladne čete pa ga potiskajo vse bolj proti Teruelu samemu.

Dočim je vlada sklicala Cortese, ki naj na osnovi demokracije odločajo o nadaljnji usodi špan-

skih narodov, zatirajo tuji najemniki v pokrajinah Badajoz in Huelva upore španskih kmetov proti Franku. Celo med obema fašističnima skupinama — pravimi fašisti in falangisti — je prišlo v La Linei do oboroženih spopadov. Iz La Linee so tudi odšli prvi ženski bataljoni na fronto. Franko je namreč upeljal obvezno vojaško službo za žene od 17—35. leta.

Agenzia Stefani in DNB razširjata lažne vesti o preselitvi španske vlade iz Valencije v Barcelono in o odstopu katalonskega predsednika Companysa. S tem hočeta ubiti v pristaših valencijske vlade upanje na končno zmago.

Japonski imperijalisti za »premirje« ...

Listi poročajo, da si žele japonski generali premirje. Ali so japonski militaristi res tako miroljubni, da je kitajska krivda, če so ti militaristi napadli Kitajsko? Verjetno je, da ponujajo Japonci premirje zaradi vojaških in političnih neuspehov, ki jih v zadnjem času doživljajo. Pri Šanghaju napadajo že dva meseca. Uporabljajo vsa tehnična sredstva, da bi zlomili odpor kitajskih nacionalnih armad. In

uspehi? V dveh mesecih so napredovali samo za 12 km. Zavzeli niso niti delavskega predmestja Čapej. Njihove izgube pa so ogromne. Na severu so prenaplo napredovali v pokrajinah Šansi in Šantung. V Šansiju je 8. armadni zbor (bivša kitajska rdeča vojska) obkolil 50.000 Japoncev. Za hrptom japonskih čet vse vre. V Mandžuriji sami se bojuje proti Japoncem 100.000 partizanskih čet.

Zmagovitim kitajskim četam se pridružujejo nove kitajske pokrajine, ki so bile doslej nevtralne. Guverner pokrajine Šantung se je pridružil nankinški Kitajski. Pokrajina Kvangsi bo poslala Čangkajšku 3 milijone vojakov. Kitajska se združuje v naj-

težjih bojih, zato bo njeno zedinjenje res trdno. Delavstvo sodeluje odločno v boju za kitajsko neodvisnost. Strokovna zveza strojne industrije in Zveza grafičnih delavcev Kitajske sta razposlali vsem delavcem vsega sveta proglas, naj preprečijo pošil-

ljanje orožja na Japonsko. Šest milijonov članov, ki so v ameriški Zvezi industrijskih delavcev, je za bojkot Japonske.

Ob odporu vsega naprednega človeštva se bodo razbili zločinski naklepi fašističnih imperialistov.

»Delavcu« v odgovor

Ni naša navada, da bi se čutili užaljene zaradi kritike našega dela, pa naj jo izvaja kdorkoli. Mi sami kritiziramo z dneva v dan vse pojave, ki se nam zdijo za delavstvo škodljivi in nepravilni, zato bi prav tako z veseljem sprejeli vsako pošteno kritiko, ki leti na nas kajti ona bi nam lahko pomagala v našem delu. Še več, učimo se tudi od vsake nepošteno kritike, kajti nikdar nismo pred svojimi lastnimi napakami zapirali oči.

Čisto druga stvar pa je — tako milo rečeno — klevetniški napad, ki si ga je na naš račun privoščil »Delavec«. Ne bomo namreč slepomišili, kakor poskuša »Delavec«, zavedamo se, da je ta zoprna juha skuhana ravno za nas. Ne razumemo sodrugov okoli »Delavca« in z nami ne bo razumel noben zaveden delavec, kakšne koristi za delavski razred si obetate od takih napadov. Ne bomo odgovorili enako z enakim, kajti mi se zavedamo — česar se vi, izgleda, še ne za-

vedate — da bijejo sedaj za delavski razred najbolj usodni trenutki in da je zato blatenje in klevetanje katerekoli delavske struje v tem trenutku zločin nad interesi delavskega razreda. Našes mnenje je namreč, da je danes uspeh katerekoli zares delavske struje udarec fašizmu in reakciji, zato se iskreno veselimo tudi vaših uspehov, kakor se veselimo tudi uspehov drugih razrednih in demokratičnih delavskih grupacij. Zato nočemo posnemati vas, zato nočemo uporabljati takih metod kritike proti vam, ki bi vas diskreditirale. Zavedamo pa se tudi, da bi bili uspehi združenega in enotnega delavskega razreda še večji, kakor pa uspehi njegovih posameznih delov. Ne izhajamo namreč iz politikantskih trikov ali pa »bolestnih ambicij«, kakor nam očitata, marveč iz spoznanja, da nam in vsem delavskim grupacijam tako zadržanje nalaga današnji položaj.

Zato je vse naše prizadevanje

posvečeno boju za pomiritev bratovinskih bojev med delavstvom, za bratski sporazum najprej v našem razrednem strokovnem gibanju, t. j. v Strokovni komisiji, potem pa tudi med vsemi drugimi demokratičnimi delavskimi strokovnimi organizacijami. Prizadevamo si torej, da bi slovensko delavstvo zaživelo kot ena družina in da bi šlo v boj kot ena armada.

Ali se nam po vsem tem treba otresati ostudnega očitka trockizma, ki nam ga mečete v obraz, tistega trockizma, ki pomeni razdvajanje delavskih vrst, razbijanje demokratičnih nazorov, fašistično špijonažo v naših vrstah in banditizem, teroristične napade proti delavskemu razredu? Razumemo, čemu so avtorji napada vrgli na nas ta zoprni očitek: zato, ker se zavedajo, da ga ni pojava, ki bi ga delavstvo bolj sovražilo od trockizma.

Toda prav mi smo bili tisti, ki smo se in ki se še borimo proti

trockizmu najbolj dosledno tako v dejanjih s svojim bojem za združenje delavstva, kakor v besedi s stalnim pojasnjevanjem »Del. lista«, kaj trockizem pomeni. Zato je ta napad »Delavca« ne le ostuden, temveč tudi nepismen in razbijaški.

Naj se na koncu še dotaknemo vprašanja »vi« in »mi«. »Delavec« hoče vlti v te besede smisel, ki ga odločno odbijamo.

Okrog »Del. lista« smo se zbrali edino ljudje, ki jim je bilo neupravičeno onemogočeno delo v razrednem strokovnem gibanju, ki so jim bili zaprti predali »Delavca« in »Delavske politike«, toda zato nismo postali dezertjerji delavskega boja temveč mu služimo tudi izven organizacije. Prav zato smo si tudi osno-

vali svoje glasilo, kajti nihče nam ne more kratiti pravice, da tudi mi povemo delavstvu svoje mnenje.

To in edino to je »Delavski list«, vse ostalo pa je nečedno besedičenje, s katerim se že dovolj obširno poklicno bavi »Straža v viharju«, ni pa treba, da ponavlja za njo »Delavec«. Kakor »Delavcu« je tudi »Delavskemu listu« temelj »socialistično svetovno naziranje«, toda prav zaradi tega se »Del. list« bori za enotnost in bratstvo v delavskih vrstah, kajti socializem bo doseglo le močno delavstvo. Moč pa da — sloga! Zato naj bo naš končni odgovor »Delavcu«: mesto klobute — roko!

Uredništvo.

Mussolini zavlauuje rešitev španskega vprašanja

Nyonski sporazum je dokazal, da bi tudi demokratične sile lahko hitro reševale razna zapletena vprašanja. Samo odločiti bi se jim bilo treba za hitre in pogumne ukrepe. V Nyonu so zmagale tiste sile, ki jim je mir življenjsko vprašanje. Fašistični Italiji je bilo kmalu žal, da se ni udeležila nyonske konference, ker so sklepi te konference vendarle precej zavrli roparske napade »neznanih« podmornic. Zato se je hotela vrniti med sile, ki kontrolirajo Sredozemsko morje, na posebnem sestanku s francoskimi in angleškimi pomorskimi strokovnjaki. Ker pa so Francozi in Angleži vztrajali pri zahtevi, da morajo

italijanske čete iz Španije, je italijanski zunanji minister Grandi začel pogajanja zavlaučevati. Zahteval je, da se pogajanj udeleži tudi Nemčija in da se pred odpoklicem prostovoljcev prizna generalu Francu značaj vojskojoče se stranke. Poleg tega je hotel, da bi o tem razpravljal londonski Odbor za nevmešavanje. Stvar je popolnoma jasna. Mussolini hoče zavlaučiti pogajanja zato, da bi Franco z italijansko pomočjo dosegel kak resničen uspeh. To pa ni preveč verjetno. Bliža se november, Madrid pa je za Franca bolj daleč kot lani ob istem času.

Tudi Ljotičevci prihajajo z barvami na dan

Med tem, ko se je »Führer Ljotič« že zdavnaj razkrinkal s tehnično Unijo kot agent nemških fašistov, so Ljotičevci v Sloveniji ekrbno skrivali simpatije za Hitlerja. V »Zboru« od 7. oktobra pa je nekdo dal duška svojemu oboževanju Hitlerja in fašistične Nemčije. V članku sam pravi, da si predrzne laskavo pisati o fašizmu. Res poje slavospeve Nemčiji: kako se tam dobro godi kmetu, delavcu, obrtniku, kako imajo tam vsi dela in kruha. Kako ni treba nikomur skrbeti v katero organizacijo bo šel, ker vsakega že država organizira, kako tam ni Tate in Bate. To verigo laži zaključuje z vprašanjem, kaj je boljše: urejen gospodarski in socialni položaj ali volitve? Odgovor je prav lahek za nemške magnate in velepo-

sestnike, rajhvske S. A. oficirje ter vse fašistične »Führerje«, ker njihov položaj je urejen, volitev pa ne rabijo. Ljudstvo pa bi odgovorilo: volitve, da bi s to bando pomedlo.

Slovenski delavci in vsi Slovenci morajo vedeti, da Ljotičevci branijo fašizem, najhujšega sovražnika vsega delovnega ljudstva in vsega napredka. Za njih velja kar smo že rekli:

Ljotič obljublja: poštenje, resnico, svobodo in pravico, delo in kruh. Toda Ljotič prinaša: laž in demagogijo, fašizem in krivico, robijo in bič. Ljotič je sluga Hitlerja ter pripravljiva fašistično diktaturo! Čuvajmo se Ljotiča!

Približevanje unitarističnih strank

Izgleda, da je sklenitev sporazuma pospešilo zbiranje unitarističnih strank za obrambo centralistične ureditve države in narodne enotnosti.

Tako prinaša »Jugoslavenska pošta« v Sarajevu članek o sestanku nacionalnih skupin, ki smatrajo načelo narodnega in državnega edinstva za osnovo Jugoslavije. Zaradi nevarnosti, ki preti danes unitarizmu, so sestavili akcijski odbor za združenje vseh unitarističnih sil proti vsem poskusom razbitja troedinega naroda. Slični poskusi se vršijo s strani posameznih voditeljev.

Najbolj sporno pa je približevanje J. N. S. in J. R. Z. Značilen za to je sledeči odlomek iz uvodnika v »Samoupravi«, ki sicer napada J. N. S., toda očitno le zato, da zmanjša vlogo J. N. S. v veliki narodni fronti, v kateri bodo očitno vse unitaristične stranke. Samouprava piše: »Ni J. N. S. edina unitaristična stranka v državi. Unitarizem je sprejel ogromna večina Srbov, Hrvatov in Slovencev leta 1918... Kar se tiče Srbov, so vsi brez razlike bili vedno unitaristi, nasprotniki federacije in treh narodov, nasprotniki delitve te

naše države. Če se danes v tem velikem gibanju nahaja tudi J. N. S., to ne pomeni, da ta ideja ni za nič. Toda gospodje iz J. N. S. niso edini unitaristi. Vse stranke, ki danes obstojajo (danes obstojajo J. N. S., J. R. Z., Zbor in Jug. narodna stranka Hodjere — op. ur.), izpovedujejo unitarizem in idejo državnega in narodnega edinstva. V tem velikem narodnem gibanju, ki je zavalovil cel naš jugoslovanski narod, so se znašli tudi J. N. S.... Sedaj, ko se ustvarja velika narodna fronta za državo in narodno edinstvo in proti delitvi države in proti federaciji — se cel narod spontano pridružuje v močno neprobno falango, neglede na preteklost.«

To zblizevanje J. N. S. in J. R. Z. niti ni tako čudno. Ker tudi J. R. Z. stoji na stališču, da je v Jugoslaviji samo en narod jugoslovanski, toraj na unitarističnem stališču, je spričo skupnega sovražnika — združene opozicije —, ki zastopa federativno ureditev, zblizvanje popolnoma razumljivo. Verjetno je, da se ta proces približevanja vrši tudi v Sloveniji.

Volitve v Franciji

V Franciji so se 10. in 17. t. m. vršile volitve v okrajne in okrožne skupščine. Volitve 10. t. m. so izpadle takole: Dobili so

- socialisti 1.557.088 ali 21.32%, radikalsocialisti 1.505.793 ali 20.7%, republikanska zveza 1.193.125 ali 15.43%, komunisti 1.088.552 ali 14%, vsi ostali pa manj kot 10%.

Desničarske stranke so nazadovale, Stranke ljudske fronte so pa napredovale.

Proslavljanje španske rase

»Politika« prinaša sledečo sliko: po cesti jahajo na konjih marokanci, na obeh straneh pa jih pozdravljajo belci z iztegnjenimi rokami. K sliki pristavlja »Politika« tole razlago: Proslava »Dneva španske rase« v Francovi Španiji. Pozdravljeni z italijanskim fašističnim pozdravom jahajo marokanski konjeniki skozi Burgos.

Slovensko društvo

...»Za svoboden razvoj Slovencev je odločilnega pomena, da zavlada v sožitju narodov in držav ideja enakopravnosti malih narodov, da zmaga ljudska misel nad avtoritarne, človečnost nad surovo silo...« (Iz vodilnih sklepov »Slov. društva«.)

10. oktobra se je zbralo v Ljubljani okrog 100 kulturnih in javnih slovenskih delavcev in ustanovilo »Slov. društvo«. Ideja, ki jih druži, je dosledna borba za slovenski narod. V tej borbi so se našli skupaj tako poštene pristaši bivše S. L. S., kakor zastopniki ostalih nekatoliških naprednih skupin. Spoznali so, da sedaj, ko je slovenski narod od vseh strani ogrožen, ni več čas za medsebojne prepire in so združili svoje sile brez ozira na nazore in vero. Delavci pozdravljamo ta korak naših intelektualcev. Le v skupni borbi je zmaga!

V odboru »Slov. društva« so med drugimi Fran Albrecht, Dragotin Lončar, Edo Kocbek, Franc Koblar, Lojze Ude, Vogel-nik Anton itd.

Kdo financira Slovenskega delavca

Te dni je zveza združenih delavcev, slovenska filiala Jugosarsa, začela z izdajanjem svojega lista »Slovenski delavec«. List izhaja vsak teden, stal bo pa 2 Din mesečno, torej vsaka številka 50 para. Ker Z. Z. D. nima toliko članov in list ne bo imel toliko naročnikov, da bi prišla številka tako poceni, vprašamo: kdo bo financiral »Slovenskega delavca«?

Z. Z. D. poskuša premotiti delavce s poudarjanjem slovenskega stališča. To je le prevara, ker Z. Z. D. hoče braniti slovenske kapitaliste ne pa slovenske delavce. Tudi pozivanje na Kreka je prevara, ker se Z. Z. D. z vso silo bori proti Jugosl. strok. zvezi, proti tisti organizaciji, ki ji je bil Krek duhovni oče. Z. Z. D. ni torej ne slovenska ne delavska organizacija.

Z. Z. D. ustanavljajo podjetniki, njihovi agentje in politiki. Njih namen je razbiti delavske vrste, igrati stavkokaze v delavskih borbah, služiti kapitalu. Zato morajo delavci povsod nastopiti proti ustanavljanjem razbijaške Z. Z. D. Ker bi pa agentom podjetnikov uspelo premotiti delavce v to organizacijo, morajo delavce pridobiti za skupno delo in skupno borbo. To bo najhujši udarec za razbijaške namene njihovih voditeljev.

Vatikan potegnil z Japonci

Japonci so napadli Kitajce. Vzeti jim hočejo pol Kitajske in Kitajce na lastni zemlji zasužnjiti. Vsak pošten človek, naj bo kristjan ali ne, je za to proti Japoncem in prizna pravico Kitajcem, da se branijo. Obramba Kitajske domovine je danes za Kitajce prva dolžnost. Kdor je prijatelj zatiranih in brezpravnih (resnični kristjan bi tak moral biti), bo potegnil s Kitajci in bi Kitajcem z vsemi sredstvi pomagal, da zmagajo. Drugače pa pravi Vatikan. Papež je poslal misijonarjem navodila, kjer pravi med drugim: Kitajcem bo treba raztolmačiti, da je kitajsko ljudstvo s svojo kulturo in raz-

sežnostjo svoje dežele že »prebavilo« japonski vpliv. Torej pustiti Japonce, da zasedejo Kitajsko in potem jih premagati s »kulturo«.

Dalje pravi Vatikan, da morajo misijonarji »kjerkoli je viden boljševiški vpliv brezpogojno podpreti napore Japoncev, tako, da bo japonska oblast dobila vtis, da od strani katoliške cerkve ni nobenih težav za sodelovanje pri borbi proti boljševizmu«. Ker pa je celotna reakcija na strani Japoncev, je obramba Kitajcev »boljševiški vpliv« in bodo misijonarji lahko brez nadaljnega sodelovali z Japonci.

Most Ježica-Črnuče

Zadnja avtomobilska nesreča na znanim prometnem mostu pod klancem na Ježici in kopa je odvodnega kanala iz Rogovilčevega dvorišča na Črnučah sta dala povod, da je dopisnik znanih jeenesarskih listov spet enkrat znel kritiko nad privilegiranim gospodarstvom svojega političnega nasprotnika.

Če pogledamo stvar čisto objektivno, mora vsakdo priznati, da most na Ježici nikakor ni še zdaleka ne odgovorja potrebam tako prometne državne ceste, kot je ta. Ravno tako ni bilo lepo, da je umazana deževnica stala po cele dneve skoro do srede iste državne ceste na rogovilčevem dvorišču. Čisto lahko nam je ugotoviti, da je potreba, da se izkoplje kanal, in še večja potreba pa je, da se uredi most, ki vsak čas lahko zahteva človeške žrtve. Pravilno se nam zdi, da je vsako zoperstavljanje in odlašanje tega potrebnega dela upravičeno kritizirati.

Nikakor pa ni pravilno, da kritizirajo to fisti ljudje, ki so imeli sami priliko in možnost celih 6 let, da bi pokazali pravo go-

spodarstvo. Kajti na tem mostu so se tudi takrat in še preje dogajale nesreče. Toda jeenesarski dopisnik in glasilo so imela takrat bolj resno delo — borbo proti slovenskim punktašem. Iz vsega tega se vidi, da ta kritika ni iskrena, temveč politična propaganda za skrahirano J. N. S. Politika in gospodarstvo vseh slovenskih borcev centralizma obstoja v tem, ko so v opoziciji, majo polna usta obljub in kritike, ko pa pridejo do oblasti, pa nudijo svojim ožjim pristašem par službenih mest, s katerih zmečejo svoje nasprotnike.

Taka pristranska politika, ki nam je vsem skupaj v škodo, se mora za zmeraj končati.

Vsi pošteni kmetje in obrtniki se moramo združiti v Slovensko fronto, katera naj sodeluje z vsemi demokratičnimi silami Jugoslavije. Kajti le združeni bomo imeli moč, da si priborimo demokratično oblast, katera ne bo gledala samo na gotove politične pristaše, temveč na vse državljane, ki so v potrebi.

Opazovalec.

I. E. (Iz »Radnika«.)

Španske žene

Zakaj španski narod tako pristrano ljubi Passionarijo? Poduhovljen obraz, zelo prodoren pogled, ki pa je vendar obziren, srebrni lasje, enostavni uhani, dolga črna obleka: taka je Passionarija. Sredi boja jo prosijo vojaki: »Passionarija, napiši mi nekaj v knjigo...« Prijazno in smehljaje piše. Nekoč bodo o tej ženi peli pesmi. Pred nedavnim mi je pripovedovala o črnih dnevnih umikanja. »Videla sem naše pri Maguedi. Izdaja. Zmanjkalo je nabojev. Zmešnjava. Nikdo ne ve, kaj je treba. Možje, odrasli močni možje, so jokali radi nemoči in besa. Strašno je, kadar možje jokajo...« In po kratkem molku nadaljuje: »Toda mi moramo zmagati!«

Pri Montabani so našli v žepu nekoga ubitega vojaka pismo:

»Dragi Manolo!

Pišem ti na željo tvoje matere, ki je živa in zdrava. Obvešča te, da je 8. februarja poginila ena svinja, a tisto drugo z lisami so vzeli tovariši iz »Železne kolone«. Toda ni ti treba skrbeti radi tega, ker tvoja mati že itak nima dosti krme, je pa tu še mnogo leče. Moraš se paziti pred krogliami. Tvoja mati te še prosi, da se pod nobenim pogojem ne vrneš domov, boljše je umreti, kakor pa se osramotiti. Drugača ti pa nima nič več za sporočiti, objema te, jaz ti pa tudi kličem: pozdrav in zmagala!«

Starka s sivo glavjo, draga mamiča, se imenuje Rosa. Ne boji se niti marokanskih jahačev, niti Junker-sov, niti tankov, boji se samo fotografa: nikoli se še ni fotografirala. Ona kuha, krpa, pere za bataljon. Nekoč je padla bomba trideset metrov stran od kotla; Rosa je zadržela in zakričala: »Norec! Juha še ni skuhana!« Iz Madrida je prišel fotograf in naravnal svoj aparat na Rosa. Jecljaje je rekla: »Če ze mora biti, radi bataljona.« Imela je družino, otroke, vnuke, hišo, eno kozo, kokoši. Sedaj ima samo eno skrb: bataljon »Villafranca«.

Pred nedavnim je v vas Castnera prišel oddelek partizanov. Sedem

mesecev so se borili na ledenih hri-bih Estramadure. Imeli so lovske puške. Toda proti njim so poslali planinsko artilerijo. Sedemdesetdeset in petinštirideset- etniki so prodrli skozi sovražnikove vrste. Med njimi je bila tudi Te-reza, žena nekega drvarja. Prala je, kuhala juho in obvezovala ranjence. Politični komisar je rekel: »Čast in slava partizanom iz Sierre spotrecek! Poveljnik pa je privedel malo ženo v raztrganih čevlji in rekel: »Zahvali se njej, Terезil!«

V poljski lazaret so prinesli nekega ranjenca. Umril je na večer, ne da bi se zavedel. Tovariši so obvestili njegovo ženo. Prišla je s tremi otroci. Oster in izžet obraz: težko delo, otroci, beda. Prebedela je do jutra pri svojem mrtvem možu. Znak s trobento: bataljon odhaja na fronto. Žena je najprej ostrmelala, nato pa kot da bi se zavedla. Odhiti v kabinet k višjemu zdravniku, potisne še zaspane otroke pred se: »Vzemite!« Zdravnik ni razumel. Te-daj je ponovila uporno: »Vzemite otroke, — jaz grem... mesto svoje-ga moža.«

IZ UREDNIŠTVA

Vsem dopisnikom in sotrudnikom lista sporočamo, da bomo ahko objavljali samo prispevke, ki jih dobimo do torka v roke, ker bo list tiskan že v četrtek zvečer.

Prav tako sporočamo, da ne bomo objavljali člankov, ki so poslani tudi drugim listom v ob-javo.

IZ UPRAVE

Danes smo poslali vsem naročnikom poštno položnice in prosimo, da plačajo zaostalo naročnino. Oni pa, ki imajo že plačano, pa naj položnice shranijo za drugič.

Agitirajte za naš tisk!

Naše gibanje

Kovinarji na Jesenicah

Bivši funkcionarji S. M. R. J. v podružnici na Jesenicah, ki so bili izključeni iz organizacije in odpušteni iz službe pri K. I. D.,

ss. Perko, Kralj, Čelesnik Jože, Stražišar Viktor, Ravnik in Pibernik, so izdali apel na delavstvo K. I. D., ki je radi neupoštevanja demokracije s strani centralne uprave zapustilo orga-

nizacijo, naj se vrne v organizacijo. Ker je ta apel naslovljen ne samo na jeseniško delavstvo, temveč tudi na ostalo delavstvo Slovenije, ga v celoti objavlja-

Jeseniškemu delavstvu! Delavstvu Slovenije!

Stanje v našem jeseniškem strokovnem gibanju zbuja strah v srcu slehernega zavednega delavca. Podružnica S. M. R. J., ki je nekaj bil naš ponos, središče delavskega gibanja in kulture v našem kraju in ki je izbojevala delavstvu ne eno zmago, je danes razbita, slaba in skoraj brez vpliva na jeseniško delavstvo. Od preko 1000 članov, ki jih je nekaj štela podružnica, je padla danes na okroglo 150 članov, od katerih pa je komaj ena tretjina rednih. V tem času pa so številni porasle vse strokovne organizacije, v tem času se je v največjo sramoto nas, jeseniških delavcev, vgnzdila v naš revir Z. Z. D. organizacija, ki služi za razdvajanje delav-

bila resnična enotnost najbolj potrebna.

Bili smo mnenja in tega mnenja smo še danes, da je bil ta postopek odgovornih sodrugov za delavstvo škodljiv in nepremišljen, še več, da je bila izključitev najaktivnejših delavskih borcev, izključitev tistih, ki jim je delavstvo zaupalo, ki so res hoteli in gradili močno enotno strokovno organizacijo, da je bila izključitev teh sodrugov v tem trenutku objektivno direktna zasluga K. I. D., kajti ta izključitev se je izvršila istočasno, skoro na dan natančno, ko je vzela istim sodrugom zaupniške funkcije in ko je podjetje te zaupnike odpustilo iz službe. Zgodilo se je torej, da so tem sodrugom, ko so bili potrebni največje pomoči s strani strokovne organizacije, zadali udarce še vodilni sodrugi iz centrale S. M. R. J. Tako je bilo na Jesenicah, v Kranju itd., po vsej Sloveniji.

Podpisani in z nami gotovo vse jeseniško in ostalo delavstvo Slovenije želimo, da bi čimprej prišlo do sodružnega sporazuma. Naša največja želja je, vrniti se v strokovno organizacijo in se ramo ob rami z vsemi sodrugji boriti za delavske zahteve. Samo tak sporazum, samo vrnitev nezastuženo izključenih v organizacijo, bi vrnila organizaciji popolno zaupanje delavstva in ji dala tisto moč in tisto enotnost, ki je danes delavstvu tako potrebna.

Pa tudi danes, ko nekateri vodilni sodrugovi še ne razumejo te enotnosti in ko stojimo nezastuženo izključeni izven organizacije, je naša največja želja, da bi se razredno strokovno gibanje okrepilo in čimprej izšlo iz težkega položaja. Zato nas zlasti vznemirja dejstvo, da je zapustilo in da še zapušča ogromno število delavstva razredne strokovne organizacije, kar nanaša jeseniškemu in vsemu strokovnemu gibanju ogromno škodo.

Kadarkoli je bilo zapuščanje organizacije z ozirom na vse to, kar smo zgoraj opisali, čustveno razumljivo, ni bilo koristno in pravilno s stališča delavskih splošnih koristi! Tega so se podpisani vedno zavedali in so skušali delavstvo pridobiti za to, da kljub razočaranju vztraja v organizacijah, zato so podpisani pograbili za prvo priložnost, ki se jim je ponudila takrat, ko je izdala strokovna komisija v Ljubljani znano okrožnico z dne 23. maja t. l., v kateri apelira na izključene, naj delajo vkljub izključitvi v skladu s koristimi strokovnih zvez. Obvestili smo S. M. R. J. na Jesenicah, naj izposluje od centralne uprave v Beogradu naznanilo

Jesenice, oktobra 1937.

Bivši funkcionarji S. M. R. J.

Jesenice:

Perko Vencel — Stražišar Viktor — Kralj Ignac — Ravnik Franc — Čelesnik Jože — Pibernik Albin.

Mi se s tem pozivom popolnoma strinjamo in istotako pozivamo vse jeseniške kovinarje in ostale delavce v Sloveniji, naj se vrnejo v organizacijo U. R. S. S., oziroma neorganizirane, naj se organizirajo in naj se v organizacijah borijo za demokra-

pogojev, ki bi jih smela centralna uprava določiti po svobodnem predudarku. Obvestili smo o tem tudi strokovno komisijo. Zal odgovora nismo prejeli.

Iz vseh teh razlogov smo se odločili stopiti pred sodruge, katerih zaupanje smo uživali in pred vse ostale delavce, one, ki so izstopili iz organizacije, kakor tudi neorganizirane, s pozivom, da se vrnejo, ozirom, da stopijo v organizacijo S. M. R. J., da v njej sodružno sodelujejo z vsem ostalim članstvom, da aktivno in disciplinirano delujejo na njenem jačanju.

Edino tako delo na jačanju strokovnih organizacij vodi k enotnosti U. R. S. S. J. in vsega strokovnega gibanja v Sloveniji in državi. Enotnost in moč našega razrednega strokovnega gibanja je naša glavna in brezpogojna potreba, če hočemo strniti v enotne sindikalne vrste vse delavstvo Slovenije, če si hočemo priboriti boljši kosček kruha, če se hočemo močnejše uveljaviti tudi v političnem in kulturnem življenju Slovenije in zlasti še, če se hočemo ubraniti nastopajočega fašizma in nove vojne. Ne oziiraj se na naš lastni položaj, v organizaciji ali izven nje zvesti edinemu cilju, služiti delavskemu razredu in svesti si odgovornosti pred proletarsko zgodovino, kličemo podpisani vsemu delavstvu:

VSTOPI V ORGANIZACIJO! — STORI, KAR TI JE DOLŽNOST! STORI TO NEMUDOMA! SAMO TA TVOJ KORAK LAHKO PREPREČI RAZREDNEMU SOVRAZNIKU NAJVEČJO ZMAGO: ZLOM STROKOVNE ORGANIZACIJE!

Edino ta tvoj korak bo vrnil slovenskemu delavstvu tisto borbeno pripravljenost in trdnost, ki mu je v preteklem letu prinesla toliko uspehov. Samo v močni strokovni organizaciji si bo slovensko delavstvo priborilo boljši kosček kruha. Kličemo pa tudi tistim sodrugom, ki so sodrugovni za današnje težko stanje našega strok. gibanja: spoznajite napake in storite tudi Vi svoje, če nečete, da bi razredni sovražnik praznoval svojo zmago nad vsemi nami, nad razrednim strokovnim gibanjem.

Vsi delavci v razredne strokovne organizacije!

Za močne razredne strokovne organizacije!

Za polno strokovno enotnost!

Živela jeseniška podružnica S. M. R. J.!

Živel Savez metalških radnika Jugoslavije!

Jesenice, oktobra 1937.

Bivši funkcionarji S. M. R. J.

Jesenice:

Perko Vencel — Stražišar Viktor — Kralj Ignac — Ravnik Franc — Čelesnik Jože — Pibernik Albin.

Mi se s tem pozivom popolnoma strinjamo in istotako pozivamo vse jeseniške kovinarje in ostale delavce v Sloveniji, naj se vrnejo v organizacijo U. R. S. S., oziroma neorganizirane, naj se organizirajo in naj se v organizacijah borijo za demokra-

cijo in za enotnost delavskega razreda neglede na politično smer, kateri pripadajo.

Delavec, ki zapusti oziroma ne gre v razredno strokovno organizacijo, je dezertar razrednega boja. Uredništvo.

Velenje

Čas je že, da čitatelji »Delavskega lista« tudi od velenjskih rudarjev enkrat kaj slišijo. Oglasili bi se bili sicer že večkrat, toda imamo to smolo, da se nam zgodi na poti do čitateljev kaka nesreča. Zato bi bilo najenostavnejše, da se svetu javimo na isti način, kakor smo se nekaj kot avstro-ogrski vojaki z raznih bojišč, ko smo pošiljali svojem v domače kraje posebne karte, s katerimi nas je zalagala armada, in na katerih je bilo tiskano v devetih evropskih jezikih besedilo: »Zdrav sem in dobro se mi godi.« Ob robu karte pa je bila zopet pripomba, v istih jezikih, da se na tej karti ne smejo pričakovati nobena druga poročila.

Ta pa, dragi čitatelji, je šla gladko skozi strogo vojno cenzuro vsemogočne pokojne Avstrije. Bojim se, da bomo tudi velenjski rudarji kmalu lahko pisali: Zdravi smo in dobro se nam godi. Zaenkrat pa še ne pišemo tako. Če pride tujec v našo rudniško čakalnico, bo videl, kako po stenah čakalnice visijo slike, ki opozarjajo rudarje, kako naj bodo pri delu previdni, da se izognejo raznim nevarnostim ter nagli smrti. Slike opozarjajo rudarje, da pri nakladanju premoga ne dvigajo prevelikih kosov premoga (ker se pri tem lahko dobi kilo), kako se naj po streljanju počaka, da se strupeni plin razkadi itd. Prav vsemu je posvečena pažnja in skrb, samo v jamo naj nihče ne hodi in pa rudarjev

naj ne vprašuje, kako se jim godi, kajti obstrmel bi nad »teorijo javnega mnenja« in praktičnim vsakdanjim življenjem rudarjev. Vse je uravnano po nesanitnem Taylorjevem sistemu, katerega geslo je: »Čas je zlato«, h kateremu pa spada še geslo domačih priganjačev, ki se sliši vsak dan nič kolikokrat: »še več, še več produkcije!«

Dva cela meseca, avgust in september, smo delali vse dni zaradi večjih naročil od cinkarne v Celju. Sedaj pa zopet kot po navadi praznujemo ter poslušamo, kako razni

kričijo o vse pre-majhni storitvi. Radi bi se iznebili starejših delavcev in jih neprestano tirajo k zdravniku, da bi jih upokojil, toda za enkrat e na potu še določilo pravilnika in pa slabo stanje pokojniške »lagajne.«

Mi vemo, da čimbolj delavcu pešajo telesne sile, da tembolj se razvija razum zaradi ogromnih izkušenj v življenju. To pa seveda podjetniku ni všeč. Toda to je pač nezlomljivi zakon narave. S prvimi avgustom smo letos odpovedali rudarji vseh državnih rudnikov kolektivno pogodbo, a do danes še nimamo druge in če se v teku tega meseca ne sklene nova, bomo po 1. nov. v brez-pogodbenem stanju... Duh časa...

Pri Bratovski skladnici pa štedimo, kar se najbolj da in čuvamo paragrafe pravilnika, toda sliši se, da je stari odbor lansko leto zavaroval nekega rudniškega nastavljenca pri bolniški blagajni šele potem, ko je bila izvršena na njem operacija in bi bil moral plačati nastale stroške. Pričakujemo, da nam bodo odborniki vendarle pojasnili, koliko je resnice na tem, ker bomo sicer primorani nekoliko drugače nastopiti. Rudar.

Nesreča na stavbi nove šole v Kranju

Dne 30. septembra t. l. se je na stavbi nove šole, ki jo gradi stavbeno podjetje Tomažič iz Ljubljane pripetila nesreča, ki bi lahko zahtevala težke žrtve. Vzrok je bil kakor vedno po-udarjamo, priganjaški sistem in velika nepazljivost pri postavitvi odrov. Oder je bil zgrajen iz trhlega lesa in preobložen s opekami in malto, poleg tega so bili v trenutku nesreče na odru 1 zidar in 2 pomožna delavca, ki sta prinesla na oder malto. Oder se je zrušil in je delavca Janežiča pri tem ranilo na glavi in izbilo 4 zobe. Delavca Žlinder je ranilo na nogi, Gruden ima poškodovano hrbtenico. Gruden je imel 18. septembra odpovedano službo, rok bi mu potekel 2. oktobra, ponesrečil se je 30. septembra, podjetje bi mu moralo izplačati bolniški teden, vendar mu je izplačalo samo 91 Din za tri dni, katere je delal, bolniškega tedna mu tvrdka Tomažič noče plačati.

Delavec gara in dela, se po krivdi polirja ponesreči, podjetje ga vrže na cesto, ne da bi zado-stilo zakonskim odredbam. Hlapec Jernej, kdaj boš zahteval svoje pravice.

Krivda takih nesreč leži na brezvestnih podjetnikih in na Inšpekciji dela, ki nima dovolj nadzornih organov na razpolago, da bi nadzirali in kaznovali taka brezvestna podjetja.

Hrastnik

Nesocialno postopanje ravnatelja ob priliki sprejemanja novih delavcev pri rudniku presega vse meje. Kajti — kljub temu, da je bilo sprejetih nad 100 na delo, vendar je še vedno dovolj brezposelnih, brez dela, brez strehe — sploh brez vsega. Dan na dan povprašujejo za delo pri ravnateljstvu, ali zama. Nekaterim pa tudi odkrito pove, da pri rudniku sploh ne bodo dobili dela. Vendar pa — na drugi strani je zločin: pretekli mesec sta bila sprejeta na delo dva premožna; posebno eden, neke vdove sin na hribu, ki ima največje posestvo v tej dolini in je lastnica dveh gostiln in ene mesarije. Ima več stalno zaposlenih hlapecv in dekel, ob glavnih delih na polju mora najeti ljudi, da opravijo delo o pravem času. Lahko bi imela po več brezposelnih na vzdrževanju z vsem. S socialnega stališča ni bil sprejet, kakor tudi ne zato, ker bi pokazal večjo storitev od drugih, pač pa zato, ker so odnosi med eno in drugo stranko prav dobri.

Pretekli mesec so se vršile po revirjih obratne razprave na podlagi glavne razprave v Ljubljani glede zahteve draginjskih doklad, revizije akordnih postav, za točnejše izvajanje kolektivne pogodbe itd. Uspeha je prav malo na obratnih razpravah, kljub temu da so zaupniki utemeljevali po svojih najboljših močeh ter z zadostnim gradivom, toda zastopniki T. P. D. so kar diktirali.

Vprašamo se, zakaj nam lahko diktirajo ti gospodje? Odgovor naj bo ta, da jim je prav lahko diktirati taki neenotni, neorganizirani masi, kajti če bi bili vsi organizirani v eni razredni strokovni organizaciji, to je samo Z. R. J., potem bi se drugače govorilo; seveda zahrbtnost bi se morala istotako izločiti. Poglejmo Francijo, na kakšen način so tam prišli delavci do uspehov. Prav gotovo ne zaradi neenotnosti; če bi to držalo, potem bi bili že davno prej dosegli te uspehe. Tako je pa šele prav kratka doba, komaj leto dni. Treba je tudi tukaj takšno enotnost organizirati do poslednjega. Šele potem bo viden uspeh, uspeh na glavnih razpravah kakor pri obratnih. Potem se bo lahko zahtevalo življenje, kakršno mora imeti ud človeške družbe. Rudar.

Vajenci

Kaj zahtevajo vajenci?

Iz našega težkega položaja smo si vajenci sestavili svoje zahteve. Mi zahtevamo samo to, kar nam po Obrtnem zakonu in po zakonu o zaščiti delavcev pripada. Šele ko bodo izpolnjene te naše zahteve, bomo vajenci imeli najpotrebnejše za naš normalni duševni in telesni razvoj in temeljito strokovno izobrazbo.

1. S pretepanjem, psovanjem in trpinčenjem vajencev od strani mojstrov in na žalost tudi pomočnikov, ki so prav tako izrabljani od mojstrov kot vajenci, se naj enkrat za vselej preneha. Oblast naj vse primere takega postopanja preišče in krivce kaznuje, kakor to določa zakon.

2. Vajenec naj ne bo več pe-stunja, pometać, hišni sluga, kol-

porter in vse mogoče obenem, ampak res vajenec, zaposlen pri obrti, da si s praktičnim delom pridobi znanje, ki je potrebno za pomočnika. Mojster naj skrbi, da se vajenec v svoji stroki izučí in naj ga ne izrablja za dela, ki niso s tem v zvezi — vse kot določa Obrtni zakon.

3. Preneha se naj že enkrat z nečloveškim izrabljanjem z nadurami in nočnim delom in zaposlevanjem vajencev ob nedeljah. Vajenci hočemo vsaj z zakonom predpisani počitek za normalen telesni razvoj in hočemo čas za razvedrilo in izobrazbo.

4. S protizakonitim brezplačnim delom vajencev oziroma z miloščinami namesto odškodnine se naj konča. Predpišejo naj se

že enkrat najmanjši zneski odškodnine, ki jo predvideva in določa Obrtni zakon.

5. Vajenci naj pri mojstrih ne prebivajo po vlažnih luknjah, v kletih ali podstrešjih, v delavnicah in hlevih, ampak jih naj mojstri nastanijo v zdravih, pozimi kurjenih stanovanjih kot to določa zakon.

6. Vajenci ne moremo dopustiti, da bi mojstri nas izkoriščali, pomočnike pa metali na cesto, zato zahtevamo, da se vajenci, ki so naredili pomočniški izpit, zaposlijo kot pomočniki in da se izvaja uredba, s katero se določa razmerje med številom vajencev in pomočnikov v posameznih strokah in da se pri tem upošteva — kakor vse to določa zakon — resnično potrebo vajencev in možnost njihovega strokovnega pouka.

7. S tem v zvezi zahtevamo, da se vajenci zaposlijo še 3 mesece po položnem pomočniškem izpitu kot pomočnik — kakor določa obrtni zakon, da se preneha s prakso, da mojster odpusti vajenca takoj, ko položi pomočniški izpit.

8. Vajenci zahtevamo, da se sistematično izvajajo zdravniški pregledi nad zdravjem in razvojem vajencev v posameznih strokah in posameznih mojstrih, da bi se lažje odkrilo in odpravilo vse, kar škoduje zdravju vajencev in ovira njih zdrav razvoj.

9. S tem v zvezi zahtevamo vajenci na leto štiritredenski dopust za okrepitev zdravja po celoletnem garanju. Zato so potrebna okrevališča in počitniške kolonije.

10. Vajencem naj se zagotovi res prava strokovna izobrazba, zato naj se povsod, kjer so izpolnjeni pogoji, osnujejo strokovne nadaljevalne šole — kot to zahteva obrtni zakon —, preskrbi naj se strokovne učne knjige in učila, slike itd., omogoči poučna potovanja in zgradi se naj za uspešen pouk nujno potreben tehnični muzej.

11. Zgrade naj se vajeniški domovi v vseh naših mestnih in industrijskih centrih, ker le tako bo vajencem res omogočena vsestranska izobrazba v zdravih pogojih.

12. Knjige in učila naj preskrbi mojster ali pa občina, kakor določa obrtni zakon.

13. Odpravi naj se šolnina (200 Din), ki jo moramo sedaj vajenci sami plačevati, ki pa je obrtni zakon ne predvideva.

14. Vajenci se hočemo v svoji stroki izobraziti, kolikor nam je

mogoče, zato zahtevamo, da se nam dovoli prehod iz delovodske šole na srednjo tehnično šolo.

15. Vajencem se naj da svoboda organiziranja v strokovnih organizacijah — kakor to dopušča zakon o zaščiti delavcev, svobodno širjenje njihovega tiska; podjetniki, ki odpuščajo vajence radi njihovega dela v organizaciji, naj se kaznujejo.

16. Pri Delavski zbornici in Inspekciji dela naj se postavijo mladinski referenti, omogoči naj se jim s potrebnimi sredstvi delovanje, da skupno z odgovornimi ustanovami na podlagi obrtnega zakona preprečijo duševno in telesno propadanje vajencev in da jim omogočijo normalen

razvoj in temeljito strokovno izobrazbo.

Vsa vajenska zborovanja, anketa o vajeniškem vprašanju v Delavski zbornici, poročila v raznih listih in vajeniški dopisi so že ponovno poudarili upravičenost in nujnost vsake teh zahtev. Sedaj se mora storiti korak naprej:

Delavske zbornice in Strokovne zveze, ki se v svojih glasilih zavzemajo za vajence, naj pristopijo k delu za ustanovitev skupne vajeniške strokovne organizacije — najboljšemu sredstvu za izpolnitev teh zahtev. Vajenci naj v lastni organizaciji razvijajo največjo in vsestransko delavnost za izboljšanje svojega položaja.

Žene

Masaryk in žene

Ni umrl samo velik državnik in demokrat, umrl je tudi najodločnejši bорец za ženske pravice in enakopravnost. Bil je eden tistih redkih demokratov, ki so dosledni. Ni imel ženskih pravic samo na jeziku, ampak vse njegovo razmerje do njegove žene je bilo vzorno. Tako mu je postala žena najboljša tovarišica in borka za skupne cilje. Ga. Pavla Hočevarjeva je o tem govorila v predavanju, ki ga je priredila Jug. ženska zveza dne 14. okt. Škoda, da se predavanja ni udeležilo več delavk in njihovih mož.

Ne ovirajmo svojih mož

V življenju posamezni človek ne more narediti nič posebnega. Isto je pri nas ženah. Zaradi težkega življenja vzdihujemo in jokamo. Vse to nam nič ne pomaga, kvečjemu nam vzame še poslednje telesne in duševne moči. Pred očmi moramo imeti vedno, da posameznik ne more odpraviti nobenih krivic, zato je treba organizacij, treba je združiti proti kapitalu tisoče trpinov. Treba je, da vsak posamezni razume zakaj so krivice, kdo jih zakrivi in kako jih odpraviti. Dolgo dobo je bila delavska žena zaslepljena in zaradi tega pasivna, vse je prepuščala možu, mnogokrat pa mu je še nasprotovala in ga ovirala pri delu.

Žene, ne trgajmo svojih mož od borbe za naše skupne pravice! Moramo jim dati pogum, ne pa jih zadržavati od njihovega dela. Mnogo je še takih žen, ki iz

bojazljivosti in nesebičnosti združujejo može, da se ne bojujejo za višje in pravičnejše cilje. »Kaj boš za druge delal in se žrtvoval«, govore. Ne vedo pa, da se vsak bori in žrtvuje za se — saj se bo njegova usoda izpremenila le s skupno borbo vseh za vse!

Ni pa dovolj biti samo v duhu pripadnik tega velikega gibanja, ki dela za tvoj napredek, ampak mora vsak sam s svojim delom pomagati. Ako bojujemo za svoje ideje, mora žrtvovati del svojega prostega časa, izvrševati mora svoje delavske dolžnosti, upreti se vsakemu, ki skuša ali hoče ponižati njegovo dostojanstvo, razredna disciplina naj zatre v njem vsako sebičnost.

Zavedna žena se skupno z možem bori in izobrazuje.

V delu za srečo vseh najdeta tudi svojo srečo.

(Delavska žena iz Črnuč.)

Slovenski rudar piše iz Francije in pošilja sliko iz železnega rudnika Audun-le Tiche

Audun le Tiche ob Luxemburški meji.

Ni še dolgo, kar smo povedali v »Glasu«, da nas je tukaj 30 slovenskih delavcev. Od tega časa pa je število naraslo in danes v Audunu dela 40 Slovencev. Od vseh povsod prihajajo delavci nazaj v stare revirje, ker so bili za časa krize odpuščeni. A danes je v Franciji ljudska vlada in je dosti dela in kruha. Mnogi so dobili tudi svoje žene in otroke iz starega kraja sem, a nekateri so šli tudi domov po

Ne po zmoglostih, ampak po lepoti

Razmere so se spremenile in marsikatero šolano dekle je moralo poiskati kruha in dela v tovarni. Nobeno delo ni sramotno. Teško pa je mlademu človeku, ki si je s trudom pridobil znanje in končal težke šole, da bodo njegove zmoglosti ostale morda za vselej neizkoriščene. Posebno težko, ako je to namenoma, kakor pri nas v Jugobruni.

Češki nadzornik nekega oddelka deli svoje delavke v »šlank in blond« in v take, ki niso »blond« — debelih namreč sploh ne sprejema. Najrajši pa sprejme zelo mlada kmečka dekleta. Deli jih potem še na take, ki se hlinijo okrog njega in ki jih lahko tudi drugače izkorišča, in v take, ki tega ne delajo. Vse to — zunanost in obnašanje — je odločilno za to, kakšno delo potem katera dobi. V en pododdelek zbere vse, ki so mu najbolj všeč in pazi, da bi se preveč ne naučile, druge pa naj garajo, kar se da. Zelo nenaklonjen je pa izšolanim dekletom. Ve, da se take žene že dobro zavedajo, kaj pomenijo take ugodnosti in ljubeznivosti.

Kakšna pa je naloga tistih deklet, ki so sicer imele priliko, da so končale šole, brezposelnost pa jih je vrgla v tovarne? One so tiste, ki lahko svoje znanje uspešno uporabijo za to, da izobražujejo svoje tovarišice v tovarni. Delo v tovarni ni ponižujoče, ponižujoče pa je brezmejno izkoriščanje, ki je s tem delom zvezano. Zato na delo, da bi se tega izkoriščanja vsi zavledli in mu napravili konec. Kako? — V borbeni organizaciji!

Delavka, tvoje mesto je v delavski organizaciji!

ji doma bili tako složni, bi gotovo več dosegli in bi se njihove sramotno nizke plače že davno zboljšale, če ne prav visoko, pa saj toliko, da bi rudar s svojo družino živel kot živi rudar v drugih državah in bi ne bilo več slišati stare trboveljske pesmi:

Korzni duš vsaki mož,
krompir pa vsaki večir.

Tukaj imamo vsi rudniško 3—4 sobno stanovanje, klet, hlev in vrt za zelenjavo, pa še luč in vodo v hiši — vse to stane 50—60 frankov na mesec. Tukajšnji rudnik potrebuje še več rudarjev. Vsak dobi delo, kdor je že delal v Franciji. Kdor hoče priti sem, naj se obrne za potrebne listine na naslov: Societe Minière des Terres Rouges-Mines, Audun-le-Tiche, Moselle, France. Delo je

teško, saj nam že ime pove, ki smo ga dobili, da smo železni rudarji. Zaslužek pa za minerje brez akorda 51 fr., za akordno delo pa sega tja do 100 fr., seveda pa samo pri nekaterih. Živeti se da s tem zelo dobro, prihraniti se pa kdovekaj ne da, ker je draginja precej visoka.

Povedali smo že, da nas je 40 slovenskih delavcev tukaj, naročnikov na »Del. list« pa menda samo dva, kar je pa čisto premalo. List piše, kaj delajo delavci doma in na tujem. S tem listom bomo delavci vedno stali ramo ob ramo. Tudi tukaj ne bi smeli pozabiti pesmi, ki se glasi: Sreče s srecom, roka z roko, vsi za enega, eden za vse. Segajte po »Delavskem listu«, on je delavski in mi pa smo delavci.

Še nekaj bi radi povedali. Večkrat smo že brali, da smo Jugoslovani nekoliko bolj od zad, kot drugi narodi v Franciji. To pa vemo posebno mi ob luksemburški meji. Ko pride Jugoslovani do obmejnih stražnikov, ga stražva vpraša, kaj je. Ko mu poveš, da si »Jugoslav«, ti stražnik reče, da moraš nazaj ali pa 76 fr. plačati za listino, potem pa lahko greš. Vprašamo, kje je delavska pogodba med Francijo in Jugoslavijo? Menda kje v Belgradu v košu.

Lep pozdrav vsem sodrugom doma in na tujem pošilja rudar iz države, kjer vlada »front popular«.

Mali oglas

Službo dobe

Iščejo se vojni dobrovoljci, ki so večji ubijanja žen, otrok in starcev, rušenja cerkev, bolnic in šol. Prednost imajo tiste osebe, ki so take posle že vršili, bodisi v Abesiniji ali kje drugod. Posebno se iščejo Arabci muslimanske vere, ki so večji klanja kristjanov in uničevanja krščanskih cerkva. Poleg kruha in vode, dobivajo dobrovoljci krščanske vere dnevno porcijo priznanja fašistične internacionale, Arabci pa dobivajo vrhu tega plačo v inflacijskih nemških markah. Poudrbe naj se pošljejo na naslov: General Franco, Salamanka, Španija. (Nova Riječ, Zagreb.)

Kulturni odbor pomoči

Zagrebska »Kultura« je priobčila članek »Kultura brez človekoljubja ni kultura«. Ta dijalog me je zelo zainteresiral. Gre za problem našega okolja. Ne gre za režim in njegove zakone; tu gre za ljudi, za nas, za našo družbo. Ker zakoni ne prepovedujejo, da se pomaga nesrečnim. To je stvar čustva, stvar ljubezni, usmiljenja in kar je praktično najvažnejše — inicijative. Zakoni so omogočili inicijative za skrb za odpuščene kaznjence in zločince. Taka društva obstojijo in poslujejo mnogokrat z uspehom. In tu gre končno za rodbine takih nesrečnikov. Družba mora prevzeti inicijativo, da se organizira skrb za rodbine političnih jetnikov. Za to ni nobene ovire, razen mogoče pomanjkanje »človekoljubja« v kulturnem življenju naše družbe. Ali, da smo

pravičnejši, do samega sebe, pomanjkanje inicijative in podjetnosti za humana dejanja.

Politični prestopki (če ne gre za teroristična dejanja) ni zločin. Ni v nobeni zvezi s kriminaliteto kot tako. To je gibanje in stremljenje duhovnega človeškega bitja k novemu, boljšemu. Mogoče tudi v zablodi, toda vedno čistega srca in v prepričanju, s pripravljenostjo na žrtve — plemenito žrtve. Končno je to stremljenje, aktivnost in delo za družbo, za ljudi, za njihovo boljše bodočnost, za napredek. Ako je tak človek na tem nezahvalnem delu kriv po veljavnih zakonih, njegova družina, njegovi otroci, ki padejo po obsodbi v bedo in siromaštvo gotovo niso po nobenih zakonih krivi za to. Oni so nedolžne žrtve tega kompleksa vedne človeške težnje za nečem, kar je vsaj ideološko boljše in pravičnejše. Najmanj kar človeška družba lahko naredi za ta nedolžna bitja je, da jih reši bede in propada. To je dolg in dolžnost, to ni samo stvar humanosti.

Naj »Kultura«, g. urednik, prevzame inicijativo. To bo njeno najlepše darilo kulturi.

Vladimir Simić.

Pismo predsednika zagrebske advokatske zbornice g. Ivo Politea.

... Res potrebno bi bilo delo, potrebno bi bila dejanska pomoč o. im, ki so zaradi kulture nedolžni trpeli in trpe. Pripadani generaciji

(ne ravno tako stari), ki se je kakor mnoge prejšnje naučila in verjela, da misel ni zločin, ker je misel roditelj in pogoj kulture in vsake vrste napredka; pripadam generaciji, ki se je ravno zaradi take vzgoje in prepričanja navadila tolerance (strpnosti op. pr.) brez katere se misel ne more niti roditi, kaj šele da pride do izraza, da se bori in da rodi koristen sad. Danes se tako pojmovanje potiskuje v ozadje in nekateri kazenski zakoni, nekateri misli celo proglašajo za zločin, ne glede na motive, iz katerih jia poskušajo misleci propagirati in izvršiti.

... Zakoni izrecno naglašajo, da se mora kazni omejitvi izključno na storilca in da tretje nedolžne osebe ne smejo trpeti. Zakoni so včasih obzirni celo nasproti storilcu ravno zaradi tega dolžnega obzira napram tretjim nedolžnim osebam. Pa vendar, koliko nedolžnih danes trpi! Koliko je danes nedolžnih žen, otrok in slabotnih staršev prepuščenih gladi in nesreči vsake vrste, samo zato, ker je kaznovan storilec — mož, oče, sin, hranitelj! V resnici so kaznovani tudi ti — nedolžni! Če se ne strinjamo s storilci in njihovimi dejanji ali zato lahko odobrimo trpljenje nedolžnih?...

Brez strahu od predsodkov in podtikanj, ki bodo vedno ostala orožje reakcije in nečlovekoljubnih in imajoč pred očmi samo človekoljubje in dolžnost biti človekoljubni, bi morali najti pot, da se ma-

terialno podpre nedolžne. Preidimo od besede k dejanju, ustanovimo nekaj kulturni odbor za pomoč ali kaj podobnega, karkoli že, samo da se ublaži grozna in nepravična usoda, kateri so izložene nedolžne žene in otroci! Farizejstvo je skrbeti za živali, za ohranitev poslopij in kulturnih spomenikov, pa zapuščati to, kar je več vredno in kulturnejše od vsega tega — človeka. Brez človeka ni človekoljubja, brez tega ni kulture, a brez kulture ni človeštva.

Dr. Ivo Politeo.

III

Pripomba uredništva »Kulture«.

Postavljeno je pred vse veliko vprašanje človekoljubja... Biti brezbržen tam, kjer neka nedolžna mati in neki nedolžni otroci gladijejo, to umetnost zna vsak barbar. Zato se pred vse nas v tem oziru postavlja resna naloga. Obveščeni smo, da je ta naloga rešena: osnovan je že Kulturni odbor za pomoč (KOP), »Kultura« pa je pristala, da bo uvedla posebno rubriko, v kateri bo tiskala redna poročila tega odbora.

Pismi uglednih pravnikov g. Politea in g. Simića sta sijajna primer humanosti in kot vidimo, nista ostali »glas vpijočega v puščavici«. Lahko rečemo, da sta onadva s svojimi divnimi pismi ustanovitelja kulturnega odbora humane pomoči.

Uredništvo.

(»Kultura«, 15. okt. 1937.)